

Oecumene en AIDS

'Heeft God misschien een groter plan dan wij hebben?'

Het AIDS-probleem in Afrika is zo groot dat de moed je in de schoenen zou zinken. Gelukkig zijn er ook mensen die gewoon doen wat hun hand vindt om te doen, hoe hopeloos de situatie soms ook lijkt. De kerk van Dwaleni in Swaziland heeft een thuiszorgproject opgezet voor aids-patiënten. Marloes Keller ging kijken.

Het is alsof ik rondloop in een tv-reportage van een inzamelingsactie voor een goed doel.

De camera in mijn hoofd registreert het volgende: Zes mensen lopen over een smal paadje in het hoge gras. De zon schijnt en de lucht is blauw. De heuvelachtige omgeving is prachtig. Kindertjes zwaaien vrolijk naar de mensen die voorbij lopen. De zes stoppen bij een klein erf, openen het hek en betreden een hutje van klei. Het hutje is donker en bijna leeg. De camera zoomt in op een matras met daarop een man. Hij is mager en over zijn bruine vel lijkt een aslaag te liggen. Hij heeft prachtige tanden in een mond vol zweren en doffe ogen die je niet aankijken. De man is door zijn familie verbannen. Ze vallen hem lastig als ze dronken zijn. Hij sterft binnenkort aan AIDS.

Ik zit op een houten bankje in dat hutje in Dwaleni in Swaziland en vraag me af waar het tv-scherm is dat me kan beschermen tegen deze realiteit. Schaamte en verwarring overvallen me. Als het een reportage op tv was geweest, had ik allang weg gezapt op zoek naar iets luchtigers. Hier kan ik niet weglopen en dat wil ik ook niet. Het is een uniek om zo iets mee te maken en een onvergetelijke ervaring. Maar hoe help ik hem daarmee?

Uniek project

Het bezoek aan deze man maakt onderdeel uit van een presentatie van het home-based-caring-project (thuiszorg) dat de kerk van Dwaleni dit jaar heeft opgezet. Ongeveer dertig vrijwilligers bezoeken wekelijks tientallen AIDS-patiënten in de regio. De patiënten worden verzorgd, krijgt eten en medicijnen. Daarnaast ontvangen 250 weeskinderen vijf dagen in de week een voedzame maaltijd. "Als ze onze liefde voelen, voelen ze zich beter", aldus één van de vrijwilligers

De predikant van deze gemeente en initiatiefnemer van dit project is Arnau van Wyngaard. In januari 2006 is zijn gemeente begonnen met het opleiden van vrijwilligers. Vanaf dag één maakt Arnau zich zorgen over de logistieke kant van dit project. De wil is er wel, maar hoe komen ze aan voldoende middelen? Wonderlijk genoeg komt er steeds iemand op hun pad, die gehoord heeft van het project, en een donatie doet in de vorm van geld of goederen. Er wordt zelfs ongevraagd zoveel geld gedoneerd dat ze meer vrijwilligers kunnen opleiden dan ze bedacht hadden. En ook het aantal weeskinderen wat ze kunnen voeden, is vele malen groter dan ze van te voren verwacht hadden. "Is dit dalk die Here wat groter planne het as wat ons het?", vraagt Arnau zich af. (Vertaling: Is dit misschien de Heer die grotere plannen heeft dan dat wij hebben?).

Deze kleine kerk in Dwaleni doorbreekt met dit project op een eenvoudige, maar krachtige manier het taboe dat in dit land op HIV/AIDS heerst.

Terugblik:

In juli 2005 heb ik Arnau van Wyngaard ontmoet tijdens de assemblee van de Gereformeerde Oecumenische Raad (GOR). Ik was lid van de Nederlandse delegatie namens de Protestantse Kerk in Nederland en werd benoemd tot reporter (notulist) van de commissie HIV/AIDS. Arnau van Wyngaard was voorzitter. De commissie heeft een aangrijpend document geschreven wat verspreid is onder de 39 lidkerken van de GOR. Naar aanleiding van dit document is Arnau in zijn eigen gemeente in Swaziland een AIDS-project gestart.

Arnau en ik hebben na de assemblee contact gehouden. In juni 2006 heb ik mijn vakantie naar Zuid-Afrika gecombineerd met een bezoek aan Arnau en zijn gemeente. (Zie Centraal Weekblad, 16 juni 2006.)

Licht van Christus

Een dag later vindt de wekelijkse kerkdienst plaats. Krachtige stemmen van vrouwen en kinderen mengen zich met het ritmisch gedrum op de kaften van de Bijbels. Ik geniet van de jongens die vol overgave zingen en drummen. Er lijkt meer ritme in een siSwati-bijbel te zitten dan het Liedboek der Kerken.

Tijdens de dienst overhandig ik een kaars namens de Protestantse Kerk in Nederland. Op de kaars staat het logo van de Protestantse Kerk en de tekst 'Unity in Christ'. Iedere zin van mij, waarin ik uitleg geef over de kaars, wordt vertaald in het siSwati en vervolgens door de gemeente luid en enthousiast beantwoord met een 'Amen' of een 'Halleluja'. Het voelt aan als een gezamenlijk gebed.

Deze korte ceremonie is voor mij één van de hoogtepunten van de reis. Tot in mijn ziel word ik geraakt door de verbondenheid, de oecumene, die ik voel. De verschillen overbrugt door het delen van het Licht van Christus.

Oecumene

Terug in Nederland spoel ik de beelden in mijn hoofd terug. De man in het hutje staat op mijn netvlies gebrand, van de ceremonie met de kaars zijn veel foto's gemaakt. De bijbehorende gevoelens, verwarring, verdriet, vreugde en verbondenheid, kan ik zo oproepen.

De ceremonie met de kaars vervingde me met vreugde, omdat ik me opeens verbonden wist met deze gemeente in Swaziland. Oecumene, zo realiseerde ik me weer, is een onderwerp waar ik me met hart en ziel voor wil inzetten. Van de herinnering aan de man in het hutje word ik verdrietig. Het raakt me diep wat ik gezien en gehoord heb, maar toch wil ik er eigenlijk niets mee te maken hebben.

Voel ik echte verbondenheid met deze gemeente in Swaziland als ik niet geconfronteerd wil worden met de AIDS-problematiek? Kan ik me voor oecumene inzetten zonder betrokken te willen zijn bij wat voor anderen belangrijk is? Het roept verwarrende gevoelens op, waarvan ik nog niet weet hoe ik ze moet plaatsen.

Deze twee onvergetelijke ervaringen waren voor mij uniek. Ik zal ze regelmatig ter sprake brengen in kroeg en kerk in de hoop dat ze op een gegeven moment op hun plaats vallen en dat dan ook hier geldt: "Is dit dalk die Here wat groter planne het as wat ons het?"

Marloes Keller (1974) heeft Religie & Levensbeschouwing aan de Vrije Universiteit in Amsterdam gestudeerd. Ze is lid van de Programma Overleg Vergadering Oecumene (PKN) en werkzaam als Content Manager Internet bij de IKON.

Centraal Weekblad – 4 Augustus 2006